

สศช. ศึกษาพัฒนาตารางการวางแผนเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Matrix : SEM) เพื่อช่วยในการวางแผนด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม

นางสุวรรณี คำมั่น รองเลขาธิการ สศช. เปิดเผยว่า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีจุดมุ่งหมายที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน/หมู่บ้านในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐกับชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและขยายผลกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งสำคัญของการพัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐกับชุมชนบนฐานของการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ไปสู่กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกันของชุมชน สำนักงานฯ จึงได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน/หมู่บ้านในลักษณะบูรณาการ โดยมีสถาบันเพื่อการวิจัยและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นที่ปรึกษาโครงการ พัฒนารายการเพื่อการวางแผนเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Matrix : SEM) ที่พัฒนาต่อยอดมาจากแบบจำลอง Social Account Matrix: SAM เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในระดับตำบล โดยแสดงความเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจของตำบลทั้งด้านการผลิต การค้าขายสินค้า ทั้งภายในตำบลและนอกตำบล แหล่งที่มาของรายได้ การกระจายรายได้ระหว่างครัวเรือนต่างๆ การออม และการลงทุน โดยคำนึงถึงข้อจำกัดของทรัพยากร

รองเลขาธิการฯ กล่าวว่า การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาและขยายผลการประยุกต์ใช้เครื่องมือ SEM โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์และสรุปบทเรียนจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติจริงเพื่อวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 2) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาฯ สำหรับการบริหารท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเครื่องมือเชิงปริมาณในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ศึกษาวิเคราะห์และสรุปบทเรียนเพื่อพัฒนาเครื่องมือ SEM ให้นำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละท้องถิ่น และ 4) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่แนวทางการเพิ่มศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานระดับพื้นที่ในลักษณะบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น การศึกษานี้ยังมุ่งพัฒนาสาระเชิงวิชาการและสาระในการพัฒนาภาคปฏิบัติ โดยการสร้างความเข้าใจในมิติของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอนคือ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงบูรณาการในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การกำหนดแนวทางการวางแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การเพิ่มขีดความสามารถในการตั้งศักยภาพของตนเอง (ชุมชน) และการนำไปบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น (ตำบล) และ 4) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันฝึกปฏิบัติการจัดทำตาราง SEM และขยายผลจากภาคเหนือไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นภาคี ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 20 แห่งเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ภาคเหนือ 15 ตำบล/

เทศบาล ได้แก่ เชียงใหม่ (7 อปท.) ลำปาง (3 อปท.) ลำพูน (5 อปท.) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากจังหวัดขอนแก่น (5 อปท.)

บทเรียนสำคัญที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ แบบผสมผสานระหว่างการบรรยาย การเสวนา การปฏิบัติการและการศึกษาดูงานมีความสำคัญต่อ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับงานที่มีสาระค่อนข้างยาก หลักสูตรและวิทยากร ต้องมีความสอดคล้องกัน ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมากระหว่างภาค เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้กับเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นต้นเท่านั้น การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับใช้กับตาราง SEM เป็นงานละเอียดและแตกต่างจากการเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐาน ระดับหมู่บ้าน (กชช 2 ค.) ทำให้การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเป็นไปได้ยาก ผลการวิเคราะห์จาก ตาราง SEM ชี้ให้เห็นว่าแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีบริบทที่ต่างกันนั้น มีปัญหา เป้าหมาย และมีกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำผล SEM จากที่หนึ่งไปใช้กับที่อื่นได้ทันที ความ แตกต่างของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้การออกแบบข้อมูลในแต่ละ อปท. มีลักษณะ เฉพาะตัว วิธีการดำเนินการฝึกอบรมและความสำเร็จของโครงการจะแตกต่างกันตามวัฒนธรรมการ ทำงานและการร่วมงานของแต่ละภาค และการขยายผลการใช้ SEM เป็นเครื่องมือปกติของการ วางแผนในทุกภูมิภาคมีความเป็นไปได้ต่ำ เนื่องจากมิใช่เป็นหน้าที่ประจำของ อปท.

รองเลขาธิการฯ กล่าวในตอนท้ายว่า การศึกษาวิจัยนี้ยังมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในหลาย ประเด็น ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ทุก อปท. บรรจุการวางแผนด้วยตาราง SEM ให้เป็นงานประจำของแต่ละ อปท. อปท. ควรเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีพื้นฐานความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการวางแผนของ อปท. ได้ดีขึ้น อปท. และสถาบันการศึกษาใน แต่ละภูมิภาคควรร่วมกันพัฒนาการขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่นด้วย SEM โดยแบ่งการ พัฒนาเป็น 3 ระยะ ได้แก่ **ระยะสั้น** คือ พัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ทั่วประเทศให้มีความสามารถในการจัดทำ SEM โดยมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นแกนกลางให้การฝึกอบรมซึ่งในแต่ละ พื้นที่ควรจัดทำ SEM เพียง 5 ตำบล/เทศบาล และลดขนาดตาราง SEM ให้ครอบคลุมเฉพาะกิจกรรม หลักเพียง 20 กิจกรรม เพื่อเป็นตัวอย่างให้ อปท. สามารถทำงานได้และเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น **ระยะปาน กลาง** คือ ขยายขนาด SEM ของ อปท.เดิม ขยายผลต่อไปยัง อปท.ใหม่ และจัดการอบรมต่อเนื่องเพื่อ ปรับ SEM ให้มีความเป็นปัจจุบัน ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการผลิตและสถานการณ์ ตลาด **ระยะยาว** คือ ขยายผลสู่ อปท.ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ขยายขนาดของตาราง SEM ให้มีความ ละเอียดมากขึ้น และมีฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ สดช. และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรสนับสนุนให้มีการ พัฒนาโปรแกรม SEM ให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างตารางข้อมูลดิบให้ได้ดูและสามารถคำนวณผล SEM ได้ด้วยตนเองทันที และเครือข่าย อปท. ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาเครื่องมือ SEM ให้เชื่อมต่อ SEM ของ อปท. แต่ละแห่ง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมในภาพกว้าง และ สามารถนำมาประกอบการวางแผนยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคและประเทศต่อไป